

berlig peremptorisk Karakter, at den ligesom satte En tilbage til Skolelivet, hvor jeg virkelig sølte mig som den, der i den Henseende var bleven meget fornyet. (Munterhed). (S. M. Hansen: Ja, det er morsomt.) Ja, og sandt. Jeg agter imidlertid aldeles ikke at sige noget Bittert til den ærede Rigsdagsmand; den ærede Rigsdagsmand talte derimod i en Tone, som jeg fandt overmaade bitter, og som jeg ikke fandt, at der var givet Anledning til fra min Side, men jeg synes, at Sagen er bleven modtagen paa en Maade, som snarere skulde avle Bitterhed hos mig end hos den ærede Rigsdagsmand. (S. M. Hansen: Maa jeg bede om Ordet for en kort Bemærkning.) Det var det Indtryk, jeg modtog, men derved skal jeg ikke opholde mig videre. Jeg skal blot bemærke i al Almindelighed, at naar han udtrede, at det havde forundret ham, at jeg ikke havde kunnet faae at vide, hvad Grunden var til, at man vilde negte Sagens Overgang til anden Behandling, da det netop var det, som han bagefter kom frem med, saa var det slet ikke dette, hvorfor jeg ikke kunde begribe det. Det, som kom frem som egentlig afgjørende Grund, var ikke, at man havde Noget mod dette og hint Afsnit, men det var, at man vilde stille Sagen paa en anden Basis, men derom talte den ærede Rigsdagsmand ikke et Ord, og det af den simple Grund, at han ikke var uenig med mig herom. (S. M. Hansen: Paa ingen Maade). Jo med Hensyn til, at der skulde være Skolepligt og Statskole, deri var han enig med mig; men denne Basis for Modstanden er kun bleven antydet, men har ikke faaet sin Forklaring, og jeg har været spændt paa at faae den. Det var derimod ingenlunde, fordi man kun havde væsentlige Indvendinger at gjøre mod forskellige Punkter i Lovforslaget; thi dette er jo Noget, som er mig velbekjendt, og den ærede Rigsdagsmand maa vide, at dette er Tilfældet ved mangfoldige Leiligheder. Den ærede Rigsdagsmand antydede, at der skulde hos mig være en vis Tendents til ikke at ville gaa ind paa Modifikationer, som kom fra en anden Side end den, som jeg i Almindelighed kunde gaa sammen med. Vil han føre Beviset herfor fra andre Lovforslag, navnlig Præstestningsloven, saa vil det skorte ham, og jeg tror, at min Virksomhed i den lange Tid, hvori jeg har taget Del i Forhandlingerne, taler stærkt mod den Formodning, at det skulde ligge i min Natur i den Henseende at være umedgjærlig. Det er ganske sikkert, at ved et saa omfattende Arbejde, som dette, vil der være mange Punkter, hvorom der kan være forskellige Anskuelser. Jeg maa imidlertid tilstaa, at efter at have hørt den ærede Rigsdagsmand blev jeg endnu mere forundret over, at der i og for sig for ham som en gammel øvet Deltager i Forhandlingen skulde være Grund til at negte Lovforslagets Overgang til anden Behandling. Det var mig en Gaade, at der hos ham, som jeg jo har kjendt i 24 Aar, skulde være foregaaet en saa mærkelig Forandring,

at det skulde virke paa denne Maade hos ham; thi jeg spørger ham selv: Hvad i al Verden af de forskellige Tvivl og Indsigelser, som han fremkom med, skulde forhindre ham fra at gaa ind paa, at Lovforslaget kommer til anden Behandling? Den ærede Rigsdagsmand nævnte først — jeg skal gjentage det meget tydeligt — at han havde imod Forlægelsen af Skolepligten til 15 Aar, men saa kom han selv til at sige, at dette ikke var Noget, som jeg havde opstillet som afgjørende. Det kan han altsaa lade gaa ud (S. M. Hansen: Det lod jeg gaa ud), ja, det træder altsaa bort fra Scenen. Men derpaa kom han med Spørgsmaalet med Hensyn til Kommunerne, og der vil jeg ganske oprigtig spørge den ærede Rigsdagsmand, om det ikke er en Fortællelse, at dette Lovforslag skulde gaa ud paa en Begrænsning af Kommunens Ret: thi det er min Mening, at han ikke kan paavise et eneste Sted, — og det gjorde han heller ikke — hvor Loven skulde indeholde denne Indskrænkning. Jeg har den inderligste Overbevisning om, at det var min Tanke med Loven at give Kommunerne større Frihed, og jeg kan umulig have havt denne Tanke i modsat Retning, de har ligget fjernt fra mig. Jeg tror derfor ogsaa, at dette Punkt kan træde bort fra Scenen; thi der er ikke det Mindste i Loven, som kan paavises i den Retning. Hvad det tredje Punkt angaar, Mulkteringen, da er det synes mig, ogsaa Noget, som man kunde naae til at trække bort; thi det er allerede sagt og gjentaget, at Lovforslaget, som dets Indhold er, fra min Side væsentlig er givet denne Form paa Grund af de mange, stærkt udtalte Duffer under Forhandlingerne omkring i Landet. Ogsaa hvad denne Sag angaar, er det ikke ganske svarende til, hvad jeg havde tænkt mig fra Begyndelsen af; thi jeg havde tænkt at give Kommunerne større Myndighed til efter Skjøn at afgjøre Spørgsmaalene; men man har reist Betænklichkeiten derimod. Det er imidlertid et Punkt, hvorpaa jeg meget let kan gaa ind efter en Forhandling her i Thinget; men jeg maa dog bemærke, at naar den ærede Rigsdagsmand stillede det saaledes, som om det var et drakonisk System, der skulde forærde Almenheden udenfor Thinget, saa er dog en Forhøielse fra 3—6 Skilling med 60 Aar imellem ikke noget saa Forfødeligt; man kunde gaa ud fra, at det ikke var nogen Forhøielse. Med Hensyn endelig til Inspektøerne, saa vil den ærede Rigsdagsmand maasse erindre af mit Foredrag i sidste Møde og af Motiverne have set, at jeg selv har befundet mig i Tvivl i saa Henseende. Det staar endnu ganske vist saaledes for mig, at man ikke vel kan undvære ikke blot Tilsynet, men den ikke ringe Del af Administrationen, der for Liden finder Sted i Skoledirektionen, hvor ikke blot Provsten og Amtmanden er tilstede, men hvortil ogsaa enhver af Kommunalraadet selv vælger det Medlem, han anser for bedst skikket